

מתן צדקה בסתר

[מסכת כתובות דף ס"ז עמוד ב']

מר עוקבא הוה עניא בשיבבותיה, דהוה רגיל כל יומא דשדי ליה ארבעה זוזי בצינורא דדשא.

יום אחד אמר: איזיל איחזי מאן קעביד בי ההוא טיבותא.

ההוא יומא נגהא ליה למר עוקבא לבי מדרשא, אתיא דביתהו בהדיה.

כיון דחזיוה דקא מצלי ליה לדשא - נפק בתריהו.

רהוט מקמיה, עיילי לההוא אתונא דהוה גרופה נורא, הוה קא מיקליין כרעיה דמר עוקבא.

אמרה ליה דביתהו: שקול כרעיך אותיב אכרעאי.

חלש דעתיה.

אמרה ליה: אנא שכחנא בגויה דביתא ומקרבא אהנייתי.

ומאי כולי האי?

דאמר מר זוטרא בר טוביה אמר רב, ואמרי לה אמר רב הונא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא, ואמרי לה אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי: נוח לו לאדם שימסור עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים.

פירושי מילים:

עניא: עני	בהדיה: יחד אתו, עמו	מיקליין: נשרפות
בשיבבותיה: בשכנותו	דחזיוה: שראו	כרעיה: רגליו
דשדי: לזרוק	דקא מצלי ליה לדשא: שמטה את הדלת	שקול: הרם
צינורא דדשא: חור הדלת	נפק: יצא	אותיב: ושים, והנח
איזיל: אלך	בתריהו: אחריהם	אכרעאי: רגליי
איחזי: ואראה	רהוט: רצו, ברחו	חלש דעתיה: נפגע
מאן קעביד: מי עושה	מקמיה: מפניו	שכחנא: מצויה
טיבותא: טובה	עיילי: נכנסו	בגויה: בתוך
נגהא ליה: אחר	אתונא: לכבשן	דביתא: הבית
לבי מדרשא: בבית המדרש	גרופא: מכוסה	ומקרבא: וקרובה
אתיא: באה	נורא: האש	אהנייתי: הנאתי
דביתהו: אשתו		כולי האי: כל זה

עבודה

1. כתוב את הביטויים הבאים בלשונך!
 - א. "דהוה רגיל כל יומא דשדי ליה ארבעה זוזי בצינורא דדשא".
 - ב. "עיילי לההוא אתונא דהוה גרופה נורא, הוה קא מיקליין כרעיה דמר עוקבא".
 - ג. "אנא שכיחנא בגויה דביתא ומקרבא אהנייתי".
2. כתוב את הביטויים הבאים בלשון הגמרא!
 - א. אלך ואראה מי עושה לי אותה טובה.
 - ב. בשכנותו של מר עוקבא היה עני
 - ג. יום אחד אָחַר מר עוקבא בבית המדרש
3. מדוע שם מר עוקבא את הכסף מתחת לדלת?
4. מדוע נכנסו מר עוקבא ואשתו לתוך התנור?
5. כמה מעשים טובים עשה מר עוקבא?
6. מדוע נחרכו רגליו של מר עוקבא ורגליה של אשתו לא נחרכו מחום התנור?
7. "מתן בסתר" מהו?
8. ספר על מקרה אחד של מתן בסתר הידוע לך!
9. במה עדיף מתן צדקה בגלוי על מתן צדקה בסתר?
10. במה עדיף מתן צדקה בסתר על מתן צדקה בגלוי?
11. כיצד לומדים ש"נוח לו לאדם שימסור עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים"?

תהילה שמעה את ההתלחשויות מאחוריה, ולא יכלה להתאפק. "היי, על מה אתן מתלחשות שם?" הסתובבה אל רעות ורננה שהסתודדו בשקט.

"ששש..." היסתה אותה רעות, "אל תצעקי. את רוצה שצופיה תיעלב?"

תהילה לא הבינה: "מה הקשר לצופיה בכלל?"

רננה לא ענתה ורק הצביעה על צופיה שישבה מכווצת בכיסאה, מביטה בשאר חברותיה לכיתה שנגסו בתיאבון בסנדוויצ'ים שהביאו להפסקת עשר. "שמת לב שהיא אף פעם לא מביאה אוכל?" שאלה רננה, "אמא שלי אומרת שהמשפחה שלהם במצב כלכלי קשה מאוד, בקושי יש להם כסף לקנות לחם וגבינה לכל הילדים".

תהילה הביטה בצופיה בעצב וחשבה: "איזו מסכנה היא, להישאר רעבה כל היום בבית הספר! אני חייבת למצוא דרך לעזור לה".

בבית סיפרה תהילה לאמא את סיפורה של צופיה. אמא אמרה מיד: "מחר את לוקחת איתך כמות כפולה של אוכל: סנדוויץ' לך וסנדוויץ' לצופיה, תפוח לך ותפוח בשבילה". תהילה שמחה מאוד על הרעיון של אמא, ולמחרת בבוקר ארזה שתי שקיות גדושות באוכל, בשבילה ובשביל צופיה. "כמה היא תשמח כשאביא לה את האוכל, אני כבר לא יכולה לחכות לראות את הפנים שלה כשסוף סוף תאכל גם היא ארוחת עשר כמו כולן", אמרה לאמא בהתרגשות.

כשצלצל הפעמון בשעה עשר, הוציאו כל הבנות את האוכל מהילקוט וניגשו ליטול ידיים. תהילה הוציאה בחגיגות את שקית האוכל שהכינה לצופיה וניגשה אליה: "היי צופיה, היום כבר לא תישארי רעבה. הבאתי לך אוכל, ועכשיו תוכלי לאכול כמו כולן בהפסקת עשר". סביבן התקבצו כמה בנות, שהביטו בחיוך וטפחו על שכמה של תהילה: "כל הכבוד, איזו מתחשבת את", החמיאו לה.

צופיה הסמיקה והחווירה. במקום לשמוח, כפי שתהילה קיוותה, היא הטיחה בכעס: "מה פתאום רעבה? אני אף פעם לא רעבה. סתם לא מתחשק לי לאכול כל כך מוקדם. אני לא צריכה את האוכל שלך", ויצאה במהירות מהכיתה.

תהילה לא הצליחה להוציא הגה מפי. עכשיו גם היא החווירה: "מה עשיתי? למה היא כועסת במקום להגיד לי תודה?" שאלה את רעות שעמדה לידה. רעות משכה בכתפיה: "לכי תביני את הילדה המוזרה הזאת, נותנים לה משהו והיא סתם כפויית טובה".

כשחזרה הביתה וסיפרה לאמא את הסיפור, ראתה תהילה שאמא בכלל לא מתפלאה על התנהגותה של צופיה. "למה היא עשתה את זה, אמא?" ניסתה להבין. אבל במקום לענות לה, אמרה אמא: "אולי תבואי היום לעזור לי במחסן הבגדים הישנים?" תהילה לא הבינה מה הקשר, אבל הנהנה בהסכמה.

במחסן הבגדים הישנים היתה היום עבודה רבה: אלה ממיינים, אלה מקפלים, ואחרים אורזים את הבגדים לפי מידות בתוך שקי ניילון גדולים. תהילה היתה רושמת את הכתובת של המשפחות הנזקקות על השקים, ולאחר מכן, בשעות הלילה המאוחרות, היה נהג מתנדב מחלק את חבילות הבגדים ומניח אותן ליד הדלת, כשאיש לא רואה.

"את שומעת, רותי", פנתה קשישה שמתנדבת במחסן לאימה של תהילה, "אתמול ראיתי ילדים קטנים לבושים במעילים שארזנו להם. כמה שהם היו שמחים. עברתי לידם ברחוב והם אפילו לא ניחשו שאני זאת שהכנתי להם את חבילת הבגדים לחורף".

תהילה הקשיבה בסקרנות לסיפורה של הקשישה. לפתע פנתה אליה אמא: "את מבינה עכשיו למה צופיה נעלבה כשנתת לה את האוכל מול כל הבנות, וגרמת לה להרגיש ענייה ומסכנה?" תהילה התחילה להבין מה עשתה: "כן, לפעמים ההרגשה הטובה יותר מהאוכל".